

Hemşirelik ve Yenilikçilik

Nursing and Innovation

ELIZABETH ANNE HERDMAN*
ÇEVİRİ: ÖZLEM YAZICI KORKMAZ**

ÖZET

Son 10 yıldır sınırlı kaynaklar, sürekli değişim, bilginin genişletilmesi ve küresel işgücü eksikliği nedeniyle hemşirelere daha yenilikçi olmaları konusunda çağrı yapılmaktadır. Uygulamada yenilikçilik eğitimde yenilikçiliği gerektirir. Bu makalede, hemşire eğitimcilerle hemşire klinisyenler arasındaki diyalogun önemini ortaya koyan hemşirelikte yenilikçilik örnekleri verildi. Bu yenilikçi hemşireler, hemşirelik eğitimi ve uygulamaları hakkında yeni fikirler keşfetmeye hazır meslektaşlarını çalışmalarına katmıştır. Hemşire yöneticiler yaratıcılığın değerli olduğu ve teşvik edildiği bir ortam sağlayarak yenilikçiliği kolaylaştırabilir.

Anahtar sözcükler: Hemşire eğitimi; yenilik.

Ulusal Hemşireler Birliği (National League for Nursing=NLN) 1980'den beri hemşirelik eğitim programlarının müfredatının ve öğretme-öğrenme modellerinin gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamakta olup, 2003'te "Hemşirelik Eğitiminde Yenilikçilik (İnovasyon): Reforma Çağrı" başlıklı bir rapor yayınlamıştır.^[1] Bugüne kadar, birçok okul yenilikçi programlar oluşturmaya çalışmış, ancak bu çalışmalar köklü değişimler yerine müfredata daha fazla konu eklenmesi veya içeriğin yeniden düzenlenmesi ile sonuçlanmıştır. Günümüzde de bu durum hemşirelik için başlıca problem olmaya devam etmektedir. Diekelmann,^[2] sağlık bakım sistemleri ve hemşirelik uygulamalarında önemli değişiklikler olmasına rağmen, hemşire eğitimcilerin çoğunun daha önce öğrettikleri ve artuk sağlık bakım sisteminde hiç yeri olmayan konuları aynı şekilde öğretmeye devam ettiklerini bildirmiştir. NLN,^[1] gelecekteki hemşirelik uygulamalarında liderlik yapmak üzere hemşirelik eğitiminde çarpıcı bir reform ve yenilikçilik için çağrı yapmıştır. Hemşire eğitimcilerin geleneksel eğitim uygulamalarını yıkmaları ve bugünkü teknoloji ile entegre, öğrencilerin ve sağlık bakım sisteminin ihtiyaçlarına cevap verecek, kanıtı dayalı ve esnek bir müfredat programı tasarlamaları istenmiştir. 2009 yılında Hemşirelik Haftası'nın teması "hemşirelik ve yenilikçilik" idi. Uluslararası Hemşirelik Konseyi, topluma nitelikli sağlık hizmeti verebilmek için hemşirelerin gelişen yenilikçi bakım uygulamalarında öncül olmaları gerektiğini savunmaktadır. Bu da, hemşireliğin gelişmesi ve ilerlemesi için yenilikçiliğin hala gündemde olduğunu göstermektedir.

Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses=ICN) yenilikçiliği "yeni yaklaşımlar, teknolojiler ve

ABSTRACT

For decades there have been calls for nurses to be more innovative in order to address the challenges of scarce resources, continuous change, expanding knowledge and global workforce shortages. Innovation in practice requires innovation in education. This paper provides examples of nursing innovation that reveal the importance of dialogue between nurse educators and nurse clinicians. They involve people who were prepared to explore new ways of thinking about nursing education and practice. Nurse managers can facilitate innovation by providing an environment in which creativity is valued and encouraged.

Key words: Nurse education; innovation.

çalışma yolları geliştirme süreci" olarak tanımlanmaktadır. Yenilikçilik, aletler, teknolojiler ve süreçler için uygulanabilir ya da bir organizasyon veya bireyin tutumları, davranışları ve çalışmaları ile ilgili olabilir.^[3]

Uygulamada yenilikçilik için öncelikle eğitimde yenilikçilik gerekmektedir. Diekelmann,^[2] yenilikçiliğin hemşirelik eğitiminin doğasını, hemşireliğin geliştirilmesi için hangi müfredat programının öğrenmeyi teşvik edebileceği veya engelleyebileceğini ve gerekli araştırma ruhunu kazandırabileceğini sorgulamaya yönelttiğini belirtmektedir.

Aşağıda verilen yenilikçilik örnekleri, değişen sağlık bakım ortamlarında, hemşire eğitimcilerle hemşire klinisyenler arasında ne kadar yakın bir işbirliği sağlanırsa, o kadar etkili uygulama yapabilecek işgücü yaratılabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Hızla değişen ve giderek karmaşık hale gelen sağlık bakım ortamlarında, yeni eğitim yöntemleri ve uygulamaları öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırabilir. Bu yeni eğitim yöntemleri ve uygulamaları araştırma temelli olmalı ve güncel sağlık bakım sisteminin ne zaman ne olacağı belli olmayan doğasına uyum sağlamalıdır.^[4]

Avustralya Sağlık Çalışanları Emeklilik Kurumu (Health Employees Superannuation Trust Australia=HESTA), 2009 yılında, hastalar veya toplumun yararına yenilikçi ürünler, hizmetler veya süreçler geliştiren hemşirelere "Avustralya Hemşirelikte Yenilikçilik Ödülü" verilmesini kararlaştırmıştır. HESTA, Avustralya'daki sağlık bakım sisteminde hemşirelerin ön sırada yer almaları ve hastalarla doğrudan temasta olmaları

* E A Herdman, Prof. Dr.
Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Müdürü
Güzelbahçe Sok. No:20 D Blok, 34365 Nişantaşı / İstanbul
Tel.: 0 212 311 26 01 Faks: 0 212 311 26 02
e-posta: eherdman@ku.edu.tr

**Ö Yazıcı Korkmaz, Yard. Doç. Dr.
Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC)
Güzelbahçe sokak No:20 D Blok, 34365 Nişantaşı/İstanbul
Tel.: 0 212 311 26 40 Faks: 0 212 311 26 30
e-posta: okorkmaz@ku.edu.tr

nedeniyle, hastaların yaşadığı sorunlara yeni ya da yenilikçi çözümler bulmada ideal pozisyonda olduklarını belirtmektedir. HESTA, yenilikçi ürünler, hizmetler veya yöntemler geliştirilmesini teşvik etmek üzere hemşirelik araştırmalarına 10.000 dolar ödül vermektedir.

2009 yılı hemşirelikte yenilikçilik ödülünü kazanan Jamie Rutherford, bir renal transplantasyon ünitesinde sorumlu hemşire olup, “transplantasyon uygulanacak hastalarda filtrasyon plazma değişimi” konusunda bir çalışma yapmıştır. Rutherford, hastaların transplantasyon öncesi filtrasyon plazma değişimi ve diyaliz için kaybettiği süre konusunda endişe duymuş, cihaz bağlantısının saatler sürmesiyle harcanan süreyi azaltan iki prosedürü kombine bir yenilikçilik yaratmıştır.

Diğer bir yenilikçi program, Raymond Chan tarafından Royal Brisbane ve Kadın Hastanesi Kanser Bakım Hizmetleri Bölümü’nde geliştirilen “oryantasyon programı”dır. Chan ve meslektaşları, yeni hastalara yardımcı olmak amacıyla hastaneye, ortama ve tedavilerine uyum sağlamayı kolaylaştıran 90 dakikalık bir oryantasyon programı geliştirmiştir. Yapılan araştırmalarda, yeni tanı konmuş kanser hastalarının sıklıkla stres ve anksiyete yaşadığı, hasta ve ailesine ilk aşamada kapsamlı bilgi verildiğinde bu stres ve anksiyetenin büyük oranda azaldığı belirlenmiştir. Chan ve arkadaşlarının geliştirdiği oryantasyon programı multidisipliner olup ekibin içinde hemşire, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve diğer destek hizmet elemanları yer almaktadır.

2009’da “4. Uluslararası Hemşirelikte Yenilikçilik Kongresi” yapılmıştır; bu kongrede “Klinik uygulamalar, araştırma ve eğitimde yenilikçilik ve liderlik” temalarına yer verilmiştir. Davetli konuşmacılar arasında yer alan “Missouri: Barnes-Jewish Hospital”dan araştırmacı Thomas S. Ahrens, hemodinamik monitörizasyon ve kapnografi gibi konularda teknolojinin klinik uygulamada kullanımı hakkında çok sayıda çalışma yapmış ve bunları yayınlamıştır. Ayrıca, “end-tidal CO₂ değerleri ile kalp krizi sonrası sağ kalım süresi nasıl doğru tahmin edilebilir” konusunda çok merkezli bir araştırma yürütmüştür. Birçok kişi tarafından konu ile ilgili en iyi klinik rehber olarak kabul edilen “Hemodinamik Dalga Formlarının Analizi” ve Amerikan Hemşirelik Dergisi tarafından yılın kitabı seçilen “Oksijenasyonun İlkeleri” adlı kitapları yazmıştır. Amerikan Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği tarafından, 2008’de, Dr. Ahrens’e “yoğun bakımda etkili ve sürdürülebilir çalışma ortamı” konulu çalışması için ödül verilmiştir.^[5]

Philadelphia, Pennsylvania Üniversitesi’nde hemşire, Öğretim Üyesi Doç. Dr. Martha A. Q. Curley, “Boston Çocuk Hastanesi Yoğun Bakım ve Kardiyovasküler Hemşirelik Programı” kapsamında kritik derecede hasta bebekler, çocuklar ve ailelerinin bakımı/klinik yönetimi konusunda yaptığı çalışma ile uluslararası ün kazanmış ve pediatrik yoğun bakım hemşireliğine büyük katkılar sağlamıştır. Dr. Curley’in alanda yaptığı yeniliklerdeki başarı hemşirelik araştırmaları, uygulamaları ve eğitimlerini

birleştirmesine bağlıdır. Araştırma programı; pediatrik yoğun bakımdaki hasta ailesinin ihtiyaçlarının desteklenmesi, klinisyenlerin hastaların durumlarını ve risklerini daha iyi araçlarla değerlendirebilmesi için ölçekler geliştirilmesi ile ilgili girişimsel çalışmaları ve kritik durumdaki çocuk hastaların bakımı için yeni bilgiler oluşturmak üzere çok yönlü klinik deneyleri kapsamaktadır. Dr. Curley yaptığı bu yenilikçi çalışmalar için 15 milyon doların üzerinde fon/bağış almıştır. Dr. Curley, Amerikan Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği tarafından desteklenen “Yoğun Bakım Sinerji Modeli”ni geliştirmek üzere uzman bir ekibi yönetmiş, onun yaratıcılığı ve vizyonu ile “Sinerji Modeli” okul müfredat programlarında, sertifika sınavlarında ve birçok hastanedeki magnet programının tasarımında kullanılan bir model olmuştur.^[5]

Hemşirelikte yenilikçilik ile ilgili bu örnekler, hemşire eğitimciler ile hemşire klinisyenler arasındaki işbirliğinin önemini ortaya koymaktadır. Angus ve arkadaşları,^[6] “yapılan kanıta dayalı yeniliklerin kapsamının, bu değişiklikleri deneyen uygulayıcılar kadar sonuçları etkilediği”ni bildirmişlerdir. Yukarıdaki yeniliklerin hepsi klinik alandaki ihtiyaçların algılanmasıyla ortaya çıkmıştır. Onlar, ilgili araştırmalardaki bilgi ve kanıtlar hakkında kişileri bilgilendirmiş, hemşirelik eğitimi ve uygulamaları konusunda yeni düşünme yolları/fikirleri keşfetmek için eğitilmiş kişileri çalışmalarına katmışlardır. Hemşire yöneticiler, öğretim üyelerinin eğitim ve klinik uygulamalarında yaratıcı olma çabalarını ve yenilikçi programları kolaylaştırmalıdır. Yenilikçi organizasyonlar incelendiğinde; bu organizasyonlarda kararların merkezîyetçi alınmadığı, karar verme sorumluluğunun paylaşıldığı, değişime açıklık ve yeni bilgiyi öğrenme kapasitesinin yüksek olduğu görülmüştür. Greenhalgh ve arkadaşları,^[7] yenilikçiliğe geçişte hazır olmayı gösteren altı anahtar unsur olduğunu ifade etmişlerdir. Bunlar, değişimin gerekliliğini algılama, arz edilen yenilikçilik ile sistemin değerleri, hedefleri ve kapasitesi arasında iyi uyum sağlama ve yenilikçiliğin sonuçlarını değerlendirebilme yeteneğidir. Ayrıca, yenilikçilik için kurumların zaman ve kaynak tahsis etmeleri de gerekir.

Sağlık bakım hizmetlerindeki değişimler sağlık bakım profesyonellerine olan talebi etkilemektedir. Bu gibi değişiklikler, hemşire uzmanların etkin kullanımında ve hemşirelerden yetersiz yararlanılmasına karşı oluşan tepkinin artmasında dünya çapında önem kazanmıştır. Türkiye’deki hemşirelerin sayısı yetersiz olup kendilerine az değer verilmekte ve onlardan az yararlanılmaktadır. Türk sağlık hizmetlerinde, hemşirelik grupları tarafından hemşirelik becerilerini geliştirmek ve iyi eğitilmiş kritik kitleyi arttırmak amacıyla stratejik yaklaşımlar kullanılmakta ve proaktif girişimlerde bulunmaktadır. Oysa, uygulamada yenilikçilik için eğitimde yenilikçilik gerekir. Hemşireler, hemşirelik eğitimi ve uygulamaları hakkında yeni fikirler keşfetmeye hazırdır; yaratıcılığın değerli olduğu ve teşvik edildiği bir ortam yaratan hemşire yöneticiler hemşirelikte yenilikçiliği sağlayabilir ve uzman hemşireleri yaratıcı şekilde kullanabilir.

KAYNAKLAR

1. National League for Nursing. Innovation in Nursing Education: A Call to Reform [Position Statement]. New York: National League for Nursing; 2003.
2. Diekelmann N. "Too much content...", epistemologies' grasp and nursing education. J Nurs Educ 2002;41(11):469-70.
3. International Council of Nurses (ICN). Delivering quality, serving communities: Nurses leading care innovations. 3, place Jean-Marceau, 1201 Geneva, Switzerland: ICN; 2009.
4. Ben-Zur H, Yagil D, Spitzer A. Evaluation of an innovative curriculum: nursing education in the next century. J Adv Nurs 1999;30(6):1432-40.
5. Innovation and Leadership in Clinical Practice, Research and Education. (2009) 4th International Congress on Innovations in Nursing. Downloaded from the conference website Sept 16th 2009, <http://www.icin2009.com/index.php>.
6. Angus J, Hodnett E, O'Brien-Pallas L. Implementing evidence-based nursing practice: a tale of two intrapartum nursing units. Nurs Inq 2003;10(4):218-28.
7. Greenhalgh T, Robert G, Bate P, Kyriakidou O, Macfarlane F, Peacock R. How to spread good ideas: A systematic review of the literature on diffusion, dissemination and sustainability of innovations in health service delivery and organisation. Report for the National Co-ordinating Centre for NHS Service Delivery and Organisation R&D (NCCSDO). London: NCCSDO; 2004.

“VEHBİ KOÇ VAKFI HEMŞİRELİK FONU”ndan

HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINA

DESTEK

Vehbi Koç Vakfı Hemşirelik Fonu tarafından 2011 yılında 10 araştırma projesine destek sağlanacaktır.

Vehbi Koç Vakfı Hemşirelik Fonu Proje Destekleme Programı'nın Hedefi: Türkiye'de hemşirelik mesleğinin gelişme ve güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Son başvuru tarihi
31 Aralık 2010

Hangi Projeler Kabul Edilebilir?

Hemşirelik mesleğinin eğitim, yönetim ve bakım sorunlarına ışık tutacak; Hemşirelik bakımının etkisini ortaya koyacak; Eğitim-uygulama alanlarının ortak çalışmasını yansıtacak; Tercihen Türkiye çapında yapılacak; Ekip ya da disiplinlerarası işbirliğini yansıtacak çalışmalar kabul edilecektir.
• Tez çalışmaları kabul edilmeyecektir.

Kimler Başvurabilir?

- Devlet Üniversiteleri'ne bağlı Hemşirelik Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu'nda görev yapan hemşire öğretim üyesi ve görevlileri;
- Devlet Hastaneleri'nde görev yapan hemşire öğretim üyesi ve görevlileri;
- Hemşirelik mesleğinin sivil toplum kuruluşlarında görev yapan hemşire öğretim üyesi ve görevlileri başvurabilir.
- Proje yürütücüsü hemşire öğretim üyesi ya da öğretim görevlisi olmalıdır.
- Projede yer alacak diğer araştırmacılar hemşirelik lisans programı mezunu olmalıdır. (Araştırma ve istatistik dersi almış olmalıdır).

Bir proje için ayrılan bütçe ne kadardır?

- Bir proje için toplam yıllık destek en fazla 10.000 USD'dir.

Proje destekleme süresi ne kadardır?

- Her proje bir yıl süreyle desteklenir.

Nasıl başvurulabilir?

- Başvuru formları SANERC'ten temin edilebilir. Yazılı başvurular kabul edilir.
- Başvuru formu doldurulduktan sonra aşağıda belirtilen adrese gönderilir.

Bilgi için; Tel: 0 212 311 26 40 Faks: 0 212 311 26 30
www.sanerc.ku.edu.tr e-posta: sanerc@ku.edu.tr
Vehbi Koç Vakfı Hemşirelik Fonu Proje Destekleme Komitesi
Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu,
Güzelbahçe Sok., No: 20 D Blok, 34365 Nişantaşı / İstanbul